

enige tijd toe over, zonder mechanische hulpmiddelen, d.w.z. 'over de duim' te schieten en men kreeg daar spoedig zoveel routine in, dat treffers geboekt werden.¹

Hoever Duitse toestellen, hoofdzakelijk *Junkers-52*'s, in totaal op 10 mei neergeschoten werden, staat niet met zekerheid vast; de schatting die in het derde legerbericht van die dag voorkomt ('boven de honderd'), is bepaald niet te optimistisch geweest. Met inbegrip van de toestellen die niet meer konden opstijgen, verloren de Duitsers alleen al aan *Junkers-52*'s ruim tweehonderd vliegtuigen.² Wilson mocht terecht van 'een dag van glorie voor de luchtverdediging' gewagen, 'alleen iets verduisterd door het enorme munitieverbruik. Ik meen mij te herinneren', schreef hij, 'dat op die ene dag meer dan de helft van onze totale oorlogsmunitie werd verschoten'³ – munitie van het afweergeschut dan.

★

Op de avond van de rode mei werd de opperbevelhebber van land- en zee-macht van één zorg verlost: de eerste fase van de terugtocht van het IIIde legerkorps uit Noord-Brabant (zie kaart VIII op pag. 62) was overdag goed verlopen, de tweede fase zou onder de bescherming van het nachtelijk duister plaatsvinden. Het legerkorps had niet snel kunnen opschieten; anders dan de Lichte Divisie, verplaatste het zich in hoofdzaak te voet. Met enkele onderbrekingen had het evenwel die gehele vrijdag, van de buurt van Den Bosch uit, doorgemarcheerd; om zeven uur 's avonds bevond het zich benoorden de Maas, te middernacht begon het verder te trekken, de brede Waal over. De *Luftwaffe* had de kwetsbare bruggen ongemoeid gelaten; zij had op de rode mei in het westen des lands een veelheid aan urgente taken te verrichten; bovendien was het de Duitsers onbekend gebleven dat generaal Winkelman voornemens was, het IIIde legerkorps terug te trekken.

Voorlopig ging het korps achter de Waaldijk in stelling; in het gebied van de Linge waren de inundaties namelijk nog niet zo ver voortgeschreden dat men die als frontale dekking gebruiken kon. Nadelig was wel, dat aan de Waal niets ter verdediging klaar was. 'Wij kwamen daar', aldus een der staf-officieren, 'in een stelling . . . waar niets voorbereid was . . . Ik kwam daar

¹ Molenaar: *De luchtverdediging*, VI, p. 100-02. ² Brief, 28 april 1969, van het hoofd sectie luchtmacht-historie van de luchtmachtstaf der Koninklijke Luchtmacht. ³ Wilson: *Vijf oorlogsdagen*, p. 177.